

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

О. Чередниченко, проф.

**ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО У ШЕВЧЕНКОВОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
(до 50-річчя відділу перекладачів)**

У статті висвітлено основні етапи розвитку перекладознавчих студій у Київському університеті імені Тараса Шевченка.

Ключові слова: перекладознавство, етапи розвитку, Київський університет імені Тараса Шевченка.

В статье освещены основные этапы развития переводоведения в Киевском университете им. Т. Шевченко.

Ключевые слова: переводоведение, этапы развития, Киевский университет имени Т. Шевченко.

The article highlights the main stages in of translation studies evolution at Shevchenko University of Kyiv.

Key words: translation studies, evolution, Shevchenko University of Kyiv.

1962-й рік увійшов в історію університетської філології як дата створення першого на теренах України відділу перекладачів, завдяки чому у Київському університеті імені Тараса Шевченка було відроджено факультет іноземних мов. Цей факультет, щоправда під іншою назвою (факультет західноєвропейських мов і літератур), було засновано в університеті ще у 1937 р. Однак у повоєнний час він перетворився на відділ філологічного факультету.

Відроджений у складі двох відділів – романо-германської філології і перекладачів – факультет іноземних мов одразу став центром розбудови перекладацької справи в Україні. Об'єктивно це був акт відновлення історичної справедливості, адже у 20-30-і роки в університеті існувала потужна перекладацька школа, відома як "Гурток неокласиків" на чолі з Миколою Зеровим. Його члени і послідовники Михайло Драй-Хмара, Юрій Клен (Освальд Бургард), Павло Филипович, Стефан Савченко, Максим Рильський, Григорій Кочур та ін. багато зробили для утвердження сучасних підходів до перекладу, наголосивши на збереженні ідейно-естетичної цінності оригіналу і збагаченні мови перекладу новими виражальними засобами. Неокласики ставили за мету прилучити українську літературу до здобутків світового письменства шляхом здійснення нових перекладів безпосередньо з оригіналів. Дотримуючись джерелоцентричного підходу, вони відкинули крайні форми адаптації першотвору, так звану Котляревщину, яка вела до одомашнення чужомовного тексту. Принагідно зазначу, що подібне явище мало місце у багатьох національних культурах і, очевидно, це був необхідний етап розвитку світового перекладацького процесу.

Більшість неокласиків, як і загалом українських письменників-перекладачів ХХ ст., мала трагічну долю, зазнавши репресій комуністичного режиму, який намагався законсервувати українську культуру у стані провінційності. Діяльність неокласиків та їхніх побратимів з інших літературних гуртків, зокрема Валер'яна Підмогильного, чинила опір цим намаганням, доводячи високий потенціал українського слова, його здатність відтворювати найскладніші ідеї і образи іншомовних першотворів від античності до модерну. Розправа над письменниками-перекладачами у 30-і роки ХХ ст. не змогла поховати українську перекладацьку традицію, біля витоків якої стояли І.Франко, Л.Україна, П.Куліш, В.Самійленко та інші.

У часи "Хрущовської відлиги" випрацювані неокласиками принципи перекладання були підхоплені і використані письменниками-шістдесятниками Д. Білоусом, І.Драчем, Д.Павличком, Д.Паламарчуком, І. Світличним, В.Стусом та ін.

Саме переклад оригіналу, а не переспів його іншомовних версій, передусім російських, став основою завоювання українською культурою творів світової культури. Попри всілякі обмеження функціонування української мови, боротьбу офіційних органів з так званими архаїз-

мами і діалектизмами, 50-і – 60-і роки минулого століття виявилися вельми плідними для перекладу світової класики – творів Гомера, Софокла, Боккаччо, Данте, Шекспіра, Мольєра, Байрона, Бомарше тощо, які виходять українською завдяки праці Бориса Тена, Миколи Лукаша, Григорія Кочура, Євгена Дроб'язка, Максима Рильського, Ірини Стешенко, Дмитра Паламарчука.

На цьому тлі з'ява у Шевченковому університеті відділу, де готували перекладачів з англійської, німецької, французької, іспанської, а також португальської мов вселяла надії на те, що справа українського перекладу набуде нових обширів. У підсумку так і сталося. Проте треба визнати, що на початках процесу українського перекладу на відділі перекладачів Київського державного університету імені Тараса Шевченка практично не було. Перекладали на російську і з російської, бо навчальна підготовка була підпорядкована замовленню Міністерства оборони СРСР. Воно виступало головним роботодавцем випускників перекладацького відділення, які були особами виключно чоловічої статі і паралельно проходили військову підготовку, у тому числі з військового перекладу, на спецафедрі. Після отримання військових звань багато випускників направлялися на службу до Збройних сил СРСР, або до частин КДБ, які працювали на закордон. Місцем служби київських перекладачів були здебільшого країни Азії, Африки і Латинської Америки (Індія, Бірма, Алжир, Ангола, Малі, Мозамбик, Ефіопія, Замбія, Гвінея, Конго, Куба тощо), а в Європі – Німецька Демократична Республіка.

Заняття з загального і військового перекладу вели кваліфіковані викладачі, які мали великий досвід перекладацької роботи. Вони були співробітниками мовних кафедр, бо спеціальної кафедри перекладу у той час в КДУ не було. Більшість викладачів не мала наукових ступеней і звань (дехто здобуде їх пізніше, вже в зрілому віці), але це зовсім не позначалося на якості підготовки. Випускники 60-х–70-х років з вдячністю згадують курси мови і перекладу, які вели Тетяна Калік, Анна Шаванда, Кіра Сухенко, Віктор Лазня, Борис Найдюв, Йосип Донець, Михайло Лисенко, Володимир Стаценко, Галина Довженко, Олена Соломарська, Алла Іваницька, Володимир Харитонов та багато інших. Незабутніми стали також курси зарубіжної літератури, які майстерно читали майбутнім перекладачам Вадим Пашенко, Кіра Шахова, Борис Буніч-Ремізов, Анатолій Іллчевський. Їхні лекції часто перетворювалися на моноєстави, коли аудиторія, затамувавши подих, уважно стежила за кожним рухом і зміною інтонацій лектора-виконавця.

Натомість серед викладачів і студентів перекладацького відділення не бракувало тих, для кого рідною була українська мова. Попри фактичну відсутність підготовки з українського перекладу вони були здатні добре перекладати українською і залюбки робили це у позауніверситетський час. Пізніше, вже у 70-80-і роки на сторінках

періодики і окремих видань з'являються імена перекладачів з англійської, німецької, французької, іспанської, нідерландської та фризської мов В.Біленка, Ю.Жлуктенка, В. і Н.Пашенків, М.Венгрівської, С.Борщевського, О.Двужилова, О.Панасьєва, І.Сойка, О.Логвиненка, С.Ризванюка та ін.

Поштовхом для розвитку теорії і практики українського перекладу стало створення першої в історії Шевченкового університету в Україні загалом перекладознавчої кафедри. З ініціативи тодішнього декана факультету романо-германської філології проф. Жлуктенка Ю.О. 1971 року було засновано загальну кафедру теорії і практики перекладу, яка об'єднала викладачів і перекладачів з різних іноземних мов, включаючи східні – арабську, китайську та японську мови. Її першою завідувачкою була доцент Алова Н.П., яку у 1973 р. замінив на цій посаді доцент Бабенко В.С. Автору цих рядків довелося працювати на цій кафедрі з моменту її утворення, а з 1979 протягом двох років – завідувати нею до переходу у 1981 р. на посаду старшого наукового співробітника (така тоді була офіційна назва докторантури).

З початку свого існування кафедра перекладу обслуговувала не лише факультет романо-германської (з 1985 – іноземної) філології, а й факультет міжнародних відносин і міжнародного права, який надавав своїм випускникам додаткову кваліфікацію перекладача. Однак у 1975 р. для студентів-міжнародників було утворено окрему кафедру іноземних мов, яка взяла на себе цю місію, і частина перекладацьких кадрів опинилася на ній.

Важливе місце у дослідницькій роботі кафедри одразу посіла теорія і практика українського художнього перекладу. Подією університетського і загалом столичного наукового життя, яка позначила подальший розвиток перекладознавства, став захист докторської дисертації Віктора Коптілова "Актуальні теоретичні питання українського художнього перекладу", який збігся у часі зі створенням нової кафедри. Віктор Коптілов працював на кафедрі української мови і паралельно читав спецкурс з художнього перекладу на новоствореній кафедрі, спираючись і на власний досвід перекладів з російської, польської, німецької і французької мов. Його сюжети зацікавили молодих викладачів і студентів, які, вступивши до аспірантури, почали розробляти під керівництвом професора різні аспекти теорії поетичного перекладу. Пізніше у 80-х роках ці розробки на матеріалі перекладів англійської, американської та іспанської поезії було захищено у кандидатських дисертаціях П.Бега, Г. Мішустіної, В.Радчука та С.Ткаченка. Одночасно розроблялася проблематика перекладу художньої прози і народної казки, яка знайшла відображення у кандидатських дисертаціях Галини і Марії Венгрівських, виконаних переважно на матеріалі перекладів з французької мови.

Ще одним актуальним на той час напрямком досліджень на кафедрі перекладу була розробка проблем, які об'єднуються під рубрикою "Соціолінгвістика і переклад". Йшлося передусім про дослідження варіативності норм цільових мов, які функціонують у різних географічних і етнокультурних ареалах, особливостей перекладу регіональних і місцевих типів мовлення. Використавши власні польові спостереження, викладачі кафедри проаналізували і описали у кандидатських дисертаціях особливості варіантів французької мови в Алжирі (О. Чередниченко), англійської мови у Бірмі (О.Семенець), іспанської мови в Латинській Америці (Н.Алесіна), зокрема в Аргентині (С.Ризванюк) та Еквадорі (М.Приходько).

Результати соціолінгвістичних досліджень мали практичне значення для підготовки перекладачів, позаяк чимало з них по закінченні навчання направлялися на роботу у вищезгадані країни. Загалом у 80-90-і роки з

соціолінгвістичної проблематики перекладу було захищено дві докторські (О.Чередниченко 1984, О.Семенець 1985) і більше десяти кандидатських дисертацій.

Благотворний вплив на розвиток перекладознавства в Україні справив міжвідомчий збірник "Теорія і практика перекладу", який було засновано у 1979 р. на базі Київського університету імені Тараса Шевченка і який видавався до 1991 р. Автору довелося бути відповідальним редактором цього видання упродовж усього часу його існування. Редколегія збірника об'єднала перекладознавців Києва, Львова, Харкова, Сімферополя, Сум та інших міст. На його сторінках друкувалися статті з історії і теорії перекладу, розвідки з методики перекладання текстів різних жанрів, рецензії тощо. Серед авторів були чільні перекладачі і перекладознавці Микола Бажан, Дмитро Білоус, Григорій Кочур, Віктор Коптілов, Юрій Жлуктенко, Марина Новикова, Роксоляна Зорівчак, Кіра Шахова і чимало інших. За час існування відбувся 21 випуск збірника, який здобув авторитет серед перекладачів і дослідників перекладу не лише України, а й ближнього зарубіжжя.

Впровадження наукових здобутків кафедри у навчальний процес відбувалося завдяки читанню спецкурсів авторами відповідних дисертацій. Проте контролюючі організації, зокрема партком університету, вимагали від кафедри навчати студентів на матеріалі перекладів праць В.І. Леніна різними мовами. Принаймні це питання неодноразово виникало під час перевірок так званої методологічної спрямованості навчального процесу на відділі перекладачів. Пізніше у роки застою вимагали виключення до навчального процесу творів Л.І. Брежнєва "Мала земля" і "Відродження". До честі членів кафедри той мінімальний рівень соціального конформізму, який був присутній в колективі, дозволяв уважно вислуховувати всі настанови, але робити справу згідно з власними переконаннями.

У 1982 році відбувся поділ надто великої кафедри теорії і практики перекладу. На її базі було створено кафедру теорії і практики перекладу з германських мов (завідувач Семенець О.Є.) і кафедру теорії і практики перекладу з романських і східних мов (завідувач Чередниченко О.І.). Це сприяло концентрації зусиль на підготовці наукової і навчальної літератури відповідного профілю, укладанні посібників, двомовних словників тощо. На кафедрі теорії і практики перекладу з германських мов було видано низку практичних посібників з перекладу англійською і з англійської мови, підготовлено до друку фундаментальну працю "Історія перекладу" у 2-х томах авторів Семенця О.Є. і Панасьєва О.М., яка вийшла друком у 1990 – 91 рр.

Викладачі кафедри теорії і практики перекладу з романських і східних мов Чередниченко О.І. і Коваль Я.Г. у 1991 р. опублікували посібник з теорії і практики перекладу, який 1995 р. було видано як перший в Україні підручник з грифом МОН "Теорія і практика перекладу. Французька мова". Доцент кафедри теорії і практики перекладу з романських і східних мов Алесіна Н.М. у співавторстві з професором Московського університету ім. М.Ломоносова В.С. Виноградовим опублікувала перший в Україні навчальний посібник з теорії і практики перекладу з іспанської мови (1993). На цій же кафедрі доцентами М.А. Венгрівською і А.Д. Гнатюком було опубліковано посібник з художнього перекладу "Творча майстерня перекладача" (1998). Водночас проводилися дослідження сходознавчої проблематики. На початку 90-х років доц. Різаненко В.Ф. захистив докторську дисертацію про базові смислові елементи ієрографічного письма, у якій довів, що знання цих елементів та їхньої комбінаторики дозволяє зрозуміти ієрографічний текст навіть без знання фонетики слів, з яких він складається.

Пізніше сходознавчий напрямок підготовки перекладачів перейшов на новостворену кафедру теорії і практики перекладу зі східних мов, яка стала основою нині існуючого відділення сходознавства.

Починаючи з 1985 року підготовка перекладачів у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка ведеться на основі української мови, хоча для зіставлення використовуються також інші мови, зокрема російська. Ініціатива перейти на переклад українською і з української мови, яка належала групі викладачів обох перекладознавчих кафедр, спочатку наштовхнулася на певний спротив частини російськомовних колег. Однак згодом всі зрозуміли: в українській державі треба перекладати її державною мовою, що цілком відповідає загальносвітовій практиці і жодним чином не ущемлює мов етнічних меншин.

Знаменною віхою у розвитку перекладознавства у Шевченковому університеті стала його участь у двох міжнародних проектах за програмою Темпус–Тасіс. У 1994–98 рр. університет був єдиним представником України у міжнародному консорціумі, де разом з університетами-партнерами Гранаді (Іспанія), Страсбурга (Франція) та Флоренції (Італія) працював над розробкою проекту "Техніка усного і письмового перекладу". Участь у проекті дозволила модернізувати навчальні плани спеціальності "переклад", ввести до них спеціалізації з усного (послідовного та синхронного) і письмового перекладу і у такий спосіб адаптувати їх до світових стандартів. Завдяки інвестиціям ЄС в КНУ було створено лабораторії синхронного перекладу і мультимедіа. 4-річний проект і його продовження у вигляді дворічного проекту "Розповсюдження досвіду у галузі викладання іноземних мов та перекладу", до якого долучилися університети Ганновера (ФРН), Запоріжжя, Донецька, Сімферополя, виявилися також плідними у плані підготовки наукової і навчальної літератури, багатомовних друкованих і електронних словників. Було видано спільну монографію "Переклад на межі ХХІ століття: історія, теорія, методологія" (1997), навчальний посібник з англо-українського науково-технічного перекладу проф. Карабана В.І. (1998), курс письмового перекладу з іспанської мови колективу авторів під керівництвом доц. Калустової О.М. (2000), французько-іспансько-італійсько-український фразеологічний словник (електронна версія) тощо. Крім того, у рамках двох міжнародних проектів було організовано стажування викладачів і студентів КНУ в зарубіжних університетах (його пройшли майже 120 чоловік), відбулися лекції і семінари іноземних викладачів у КНУ, де також було проведено кілька міжнародних конференцій, зокрема на тему "Мови, культури і переклад у добу глобалізації" (2000).

У 2003 році відбувся поділ кафедри теорії і практики перекладу з германських мов на дві кафедри – перекладу з англійської і німецької мов. Кафедрі теорії та практики перекладу з англійської мови очолив проф. Карабан В.І., який з 1996 р. керував кафедрою перекладу з германських мов. На посаду завідувача кафедри перекладу з німецької мови було обрано проф. Кияка Т.Р. Початок роботи нової кафедри ознаменувався виходом в світ першого підручника теорії і практики перекладу з німецької мови за авторства Т.Кияка, А.Науменка і О.Огуя (2006).

Нині на трьох перекладознавчих кафедрах Шевченкового університету працює понад 80 викладачів, більше половини яких є докторами і кандидатами філологічних наук. Вони забезпечують підготовку перекладачів з англійської, німецької, французької, іспанської, італійської і португальської мов. На відділенні існують докторантура і аспірантура, де готуються науково-педагогічні кадри зі спеціальності 10.02.16 – перекладознавство.

Основними напрямками наукових досліджень є загальна теорія перекладу, історія і теорія художнього перекладу, жанрово-стилістичні особливості перекладу художніх (проза, поезія і драма), наукових, офіційно-ділових і публіцистичних текстів, лексико-семантичні і граматичні трансформації у перекладі, культурологія і прагматика перекладу як міжкультурної комунікації. Перекладознавці університету мають змогу захищати свої докторські і кандидатські дисертації у спеціалізованій вченій раді, де зпоміж трьох представлено і їхню спеціальність. Донедавна ця рада була єдиною в Україні, де захищалися перекладознавчі роботи. Зараз кандидатську дисертацію з перекладознавства можна захистити також у Південноукраїнському національному університеті ім. К.Ушинського.

За останні роки вчені перекладознавчих кафедр відзначилися низкою праць, які засвідчують про живий інтерес до перекладацького процесу в Україні і за її межами. Йдеться, зокрема, про монографії Л.Коломієць, В.Карабана, О.Чередниченка, Т.Некряч. У книзі Л.Коломієць (2004), яка стала основою її докторської дисертації, захищеної у 2006 р., проаналізовано концептуально-методологічні засади українського поетичного перекладу. Авторка дослідила особливості інтерпретації англійських поетичних першотворів у різних перекладацьких школах як материкової України, так і діаспори, що дозволило показати, як впливають культурні і загалом екстралінгвальні чинники на реалізацію інтерпретативної моделі перекладу.

У книзі "Моцарт українського перекладу" (2009) за редакцією проф. В.І. Карабана і його харківського співавтора проф. Л.М. Черноватого розкрито творчий шлях велетня українського перекладу Миколи Лукаша, чий внесок у засвоєння українською культурою творів німецької, англійської, французької, іспанської, італійської і багатьох інших літератур важно переоцінити. Автор цих рядків опублікував монографію "Про мову і переклад" (2007), у якій висвітлено функції перекладу у сучасному світі, зокрема виокремлено охоронну функцію цього засобу міжкультурної комунікації, розглянуто особливості перекладацького процесу в Україні і світі, чинники, що на нього впливають, а також складові перекладацької компетенції. У книзі Т. Некряч і А. Кам'янець "Інтертекстуальна іронія : переклад" (2010) запропоновано оригінальні підходи до інтерпретації художніх творів і досягнення адекватності перекладу.

Члени перекладознавчих кафедр КНУ ім. Т.Шевченка взяли безпосередню участь у вивченні перекладацької спадщини Григорія Кочура, послідовника М.Зерова і неокласиків, вдумливого інтерпретатора зарубіжної поезії від античних часів до сучасності. У 2003 році в університеті пройшла перша міжнародна Кочурознавча конференція, за матеріалами якої було видано колективну монографію "Григорій Кочур і український переклад" (2004). Друга конференція до 100-річчя Майстра відбулася у Львові у 2008 році. Київські перекладознавці виступили на ній з доповідями, які опубліковано у колективній збірці праць.

Перекладознавці університету долучилися до редагування і рецензування двотомника Григорія Кочура "Література та переклад", який увібрав у себе дослідження з історії і теорії перекладу, рецензії, літературні портрети, вступні статі та інтерв'ю з Метром українського перекладу.

За останнє десятиліття бібліотека перекладача поповнилася новою навчально-методичною літературою. Вийшли друком такі книжки, як "Теорія і практика перекладу з української мови на англійську" В.Карабана і Дж.Мейса, "Порівняльна стилістика французької і української мов" М.Венгрівської, "Порівняльна стилістика англійської і української мов" О.Дубенко, "Перекладознавчі семінари" Л.Коломієць, "Порівняльна граматики анг-

лійської і української мов" А.Левицького, "Теорія і практика усного перекладу" О.Максименко тощо. Авторами низки підручників і посібників з мови та перекладу для майбутніх перекладачів є З.Гетьман, І.Смушинська, Е. Андрієвська, О.Васильченко, Г.Верба, А.Гнатюк, О.Копильна, К.Кузьміна, Н.Любчук, Т.Некряч, І.Орлова, С.Саєнко, О.Ткаченко, І.Трищенко, С.Фокін, Г.Чернієнко та інші.

Тематика сучасних перекладознавчих досліджень науковців Шевченкового університету є доволі актуальною і різноманітною. Мова йде, насамперед, про відкриття раніше заборонених сторінок в історії українського перекладу, пов'язаних з іменами неокласиків М.Зерова, М.Драй-Хмари, П.Филиповича, а також В.Підмогильного, інших представників "розстріляного українського Відродження", які активно працювали на ниві перекладацтва у 20-30-і роки минулого століття. У цьому зв'язку потрібним видається дослідження перекладацького доробку А.Кримського. Чекають на своїх дослідників переклади Б.Тена, П.Тичини, М.Рильського, М.Бажана, Ю.Лісняка, Д.Паламарчука, Є.Поповича та сучасних перекладачів. Нещодавно було успішно захищено кандидатську дисертацію Н.Сопилук, присвячену лінгвокультурній адаптації психологічної прози М.Пруста в перекладі А.Перепаді.

Потреба у вивченні творчої особистості перекладача, специфічних рис його індивідуального стилю відчувається вже давно, і тут чимало зроблено, адже таке вивчення дає змогу осмислити проблеми співвідношення стилю оригіналу і перекладу, прояву суб'єктивного в останньому, що є чинником множинності перекладів. На часі дослідження творчого доробку перекладачів української літератури мовами світу, що дасть змогу розкрити особливості діалогу різномовних культур через переклад.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка є піонером у розробці проблематики українського військового перекладу. Під керівництвом професорів В.І. Карабана, Т.Р. Кияка і О.І. Чередниченка захи-

щено 5 кандидатських дисертацій (В.Балабін, П. Матюша, М.Білан, С.Янчук, Б.Дзісь) з жанрово-стилістичних і лексико-граматичних проблем перекладу різних типів військових текстів англійською, німецькою, французькою і румунською мовами.

Нове покоління науковців активно досліджує проблеми художнього перекладу великої і малої прози, поезії і драматургії на матеріалі класичних творів (Шекспір, Верлен, Гемінгвей) і сучасної літератури, звертаючи увагу на її різні стилі і жанри, можливості їхнього перевтілення у цільовій лінгвокультурі. Примітними у цій царині є роботи останніх років, які належать Р.Довганчиній, Т. Качановській, О.Крушинській, Ю.Лободі, В.Матюші, А.Перміновій та ін. У колі наукових інтересів перебувають також питання перекладу текстів наукового, публіцистичного стилів, правничих і міжнародно-правових документів (праці К.Кузьміної, І.Орлової, Р.Поворознюк, О.Шаблій та ін.). Актуальними залишаються проблеми автоматизованого (машинного) перекладу українською мовою, комп'ютерного забезпечення роботи перекладача, так само як і завдання вивчення різних мовних і психолінгвістичних аспектів усного послідовного і синхронного перекладу.

На філологічних кафедрах університету працює чимало діючих перекладачів художньої і науково-технічної літератури, офіційно-ділової документації, перекладачів конференцій, які використовують набутий досвід у практиці викладання курсів письмового і усного перекладу. Серед них є лауреати міжнародної премії ім. Г.Сковороди за кращий переклад з французької мови (М.Венгрєнєвська (1950-2012), Г.Чернієнко, Д.Чистяк). Завдяки праці відомого перекладача з японської мови проф. Бондаренка І.П. побачило світ кілька антологій японської поезії. Це дає всі підстави вважати, що університет має шанс перетворитися на потужний центр перекладознавчих студій не лише у галузі західноєвропейських, а й слов'янських і східних мов.

Т. Некряч, доц.

ПЕРЕКЛАД І КУЛЬТУРА: ОСОБИСТІСНИЙ ВИМІР

Стаття наголошує на необхідності для фахового перекладача постійно підвищувати свою ерудицію і культурний рівень, без чого неможливі ні якісний результат, ні подальший розвиток мови перекладу. Ставиться питання про грамотну професійну орієнтацію перекладачів і поліпшення викладання у вишах. Розглядаються неприпустимі помилки у перекладах, спричинені низьким культурним рівнем і безвідповідальність перекладача.

Ключові слова: культура, переклад, викладання, перекладацькі помилки, система цінностей, фахова орієнтація.

В статтю входить опис необхідності для професійного перекладача постійно підвищувати свою ерудицію і культурний рівень, без чого неможливо ні якісний результат, ні подальший розвиток мови перекладу. Ставиться питання про грамотну професійну орієнтацію перекладачів і поліпшення викладання у вишах. Розглядаються неприпустимі помилки у перекладах, спричинені низьким культурним рівнем і безвідповідальність перекладача.

Ключевые слова: культура, перевод, преподавание, ошибки переводчика, система ценностей, профессиональная ориентация.

The article claims the necessity for the professional translators/interpreters to enlarge their erudition and raise their cultural level constantly, since no quality result is possible without this prerequisite, nor the further development of the target language. It also focuses on the need for the appropriate professional orientation of future translators and for the improvement of teaching in higher schools. Translation blunders caused by the translator's low cultural level and lack of responsibility are also studied.

Key words: culture, translation, teaching, translation blunders, value system, professional orientation.

Кількість вишів, які готують в Україні перекладачів, просто вражаюча. Здавалося б, є усі передумови, аби кількість, за відомим законом діалектики, переходила у якість, і переклади, як усні так і письмові, виконувалися б на карколомно високому рівні. Насправді ж ситуація далеко не така райдужна. Проблемних питань значно більше, ніж реальних рішень. Чому переклади (тут головню йтиметься про переклади художні та медійні) такі примітивні, сірі, косноязикі, чому вони рясніють смисловими та стилістичними помилками? Базова проблема має два аспекти: 1) Хто готує перекладачів? 2) Кого ми готуємо?

Відповідь на перше питання очевидна: перекладачів готують учорашні випускники, яким самим ще багато чого бракує і далеко не усі з яких усвідомлюють, що професійний перекладач – це, передусім, глибокий ерудит, при чому ерудит системний. Взагалі, філологія належить до тієї сфери наукового пізнання, у якій особливі ваги набуває саме постійне накопичення знань, – тут, на відміну від, скажімо, математики, навряд чи можливі блискучі фахові озаріння у юному віці, і Еваріста Галуа, який зробив епохальні математичні відкриття, що випередили свій час і були оцінені чи не за два десяти-